

ผลกระทบของการเปิดเผยข้อมูลตามลำดับชั้นมูลค่ายุติธรรมของกิจการที่มีผลการดำเนินงานแตกต่างกันต่อวิจารณ์ของนักลงทุนทั่วไป

ดวงพร จันทร์เสงี่ยม

บริษัท ดีลรอยท์ ทัช โธมัส ไซยยศ สอบบัญชี จำกัด

ดร.ศิลปพร ศรีจันทเพชร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาการบัญชี คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บทคัดย่อ

งานวิจัยเชิงทดลองฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาเชิงเปรียบเทียบเกี่ยวกับการตัดสินใจของนักลงทุนทั่วไปที่มีต่อข้อมูลตามลำดับชั้นมูลค่ายุติธรรมตามข้อกำหนดของมาตรฐานการบัญชีทางการเงิน ฉบับที่ 13 เรื่อง การวัดมูลค่ายุติธรรม ใช้รูปแบบของ 2 × 2 between-subjects design มีตัวแปรอิสระ 2 ตัวแปร คือ ผลการดำเนินงานของกิจการที่แสดงในงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จและลำดับชั้นมูลค่ายุติธรรมที่แสดงในหมายเหตุประกอบงบการเงิน โดย ศึกษาผลกระทบที่มีต่อวิจารณ์ของนักลงทุนทั่วไปในการประเมินความเชื่อถือได้และความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของรายการขาดทุนจากการวัดมูลค่ายุติธรรมของเงินลงทุนเมื่อขาย

ผลการทดลองพบว่า ไม่ว่ากิจการจะพิจารณาดำเนินงานเป็นอย่างไร นักลงทุนทั่วไปจะเชื่อถือผลขาดทุนจากการวัดมูลค่ายุติธรรมระดับที่ 1 มากกว่าระดับที่ 3 และพบว่านักลงทุนทั่วไปจะประเมินความน่าเชื่อถือไม่แตกต่างกันในกรณีที่กิจการจัดลำดับมูลค่ายุติธรรมอยู่ในลำดับชั้นเดียวกัน แม้ว่ากิจการจะมีการดำเนินงานแตกต่างกัน นอกจากนี้ยังพบว่านักลงทุนทั่วไปจะพิจารณาความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจในผลขาดทุนจากการวัดมูลค่ายุติธรรมระดับที่ 1 มากกว่าระดับที่ 3 ในกรณีที่กิจการได้รับผลกระทบจากการวัดมูลค่ายุติธรรมแล้วทำให้กิจการมีผลขาดทุนเบ็ดเสร็จรวม อย่างไรก็ตามงานวิจัยนี้ไม่พบหลักฐานที่ระบุว่านักลงทุนทั่วไปสามารถประเมินความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจที่แตกต่างกันของรายการขาดทุนจากการวัดมูลค่ายุติธรรมระดับที่ 1 และระดับที่ 3 ในกรณีที่กิจการแสดงผลการดำเนินงานที่เป็นกำไรเบ็ดเสร็จรวมน้อยลง นอกจากนี้ยังพบว่าในกรณีที่กิจการมีผลการดำเนินงานที่แสดงผลขาดทุนเบ็ดเสร็จรวม จะมีระยะห่างของความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจในมูลค่ายุติธรรมระดับ 1 กับระดับ 3 มากกว่า ในกรณีที่กิจการที่มีผลการดำเนินงานที่เป็นกำไรเบ็ดเสร็จรวมน้อยลง

คำสำคัญ: งานวิจัยเชิงทดลอง มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 13 การวัดมูลค่ายุติธรรม ลำดับชั้นมูลค่ายุติธรรม ความเชื่อถือได้ ความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ เงินลงทุนเมื่อขาย กำไร (ขาดทุน) เบ็ดเสร็จอื่น

The Effect of Fair Value Hierarchy Disclosure from Different Performance on Nonprofessional Investors' judgments

Duangporn Junsangeam

Deloitte Touche Tohmatsu Jaiyos Audit Co., Ltd.

Dr.Sillapaporn Srijunpetch

Assistant Professor of Department of Accounting, Thammasat Business School, Thammasat University

ABSTRACT

The purpose of this experimental research is to examine nonprofessional investors' judgment on differences in fair value hierarchy according to TFRS 13: Fair Value Measurement by studying the cases of different performance. This research employs 2 × 2 between-subjects design of which independent variables are the performance presented in statement of comprehensive income, and fair value hierarchy disclosed in notes to financial statements. This research is studied the effect on nonprofessional investors' reliability and relevance judgment in case of the loss on fair value of available for sale equity investments.

The results from the experiment suggest that nonprofessional investors view all performances of firms with level 1 fair value loss more reliable than those with level 3 fair value loss. Moreover, in the case of the fair value hierarchy prioritizes, the nonprofessional investors assess the reliability of each hierarchy to be the same. In case where the firm has been affected by the measurement at fair value and presents loss from the effect on net comprehensive income, the non-professional investors view level 1 fair value loss more relevant than those with level 3 fair value loss. However, in the cases where the firm has been affected by the measurement at fair value and presents gain on net comprehensive income, the findings do not indicate that nonprofessional investors view level 1 fair value loss more relevant than those with level 3 fair value loss. Additionally, there also found that the firm of which has loss on net comprehensive income has interval of relevance to the decision in the fair value level 1 to level 3 than in the firm of which has gain on net comprehensive income.

Keywords: Experimental Research, TFRS 13, Fair Value Measurement, Fair Value Hierarchy, Reliability, Relevance, Available for Sale Equity Investments, Other Comprehensive Income

บทนำ

สืบเนื่องจากวิกฤตการณ์ทางการเงินในสหรัฐอเมริกาที่ผ่านมาซึ่งส่งผลกระทบต่อไปทั่วโลก ต่างก็มีการวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างกว้างขวางว่า การบัญชีมูลค่ายุติธรรม (Fair Value Accounting) เป็นสาเหตุสำคัญสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดวิกฤตการณ์ดังกล่าว (Laux and Leuz, 2010) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงจุดอ่อนในมาตรฐานการบัญชีที่ควรได้รับการพิจารณาปรับปรุงแก้ไข ทางคณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (IASB) จึงร่วมมือกับ คณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการรายงานทางการเงินของสหรัฐอเมริกา (FASB) พัฒนารอบแนวคิดและพิจารณาปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีสำหรับการวัดมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์ หนี้สิน และตราสารทุน เพื่อให้ผู้ใช้งบการเงินได้รับข้อมูลทางการเงินที่โปร่งใส มีความเชื่อถือได้ มีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ และมีความสอดคล้องกันระหว่างมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ เพื่อให้สามารถเปรียบเทียบกันได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น และเมื่อปี พ.ศ. 2554 จึงได้ออกมาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ ฉบับที่ 13 เรื่อง การวัดมูลค่ายุติธรรม (IFRS 13) ขึ้น นอกจากนี้เมื่อเดือนกรกฎาคม ในปี พ.ศ. 2557 ได้มีการเผยแพร่มาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ ฉบับที่ 9 เรื่อง เครื่องมือทางการเงิน (IFRS 9) ขึ้นใช้ เพื่อเพิ่มความสอดคล้องกับวิกฤตทางการเงิน ซึ่งรวมถึงบังคับใช้ในปี พ.ศ. 2561 โดยมีข้อกำหนดเปลี่ยนแปลงเชิงเป้าจากเดิมที่สำคัญ คือ กิจกรรมต้องทำการวัดมูลค่าเงินลงทุนในตราสารทุนทุกชนิดด้วยมูลค่ายุติธรรม แม้ตราสารทุนที่กิจกรรมถือจะไม่มีขายในอนาคต

สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้ออกมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 13 เรื่อง การวัดมูลค่ายุติธรรม (TFRS 13) โดยให้ถือปฏิบัติสำหรับรอบระยะเวลาบัญชีที่เริ่มขึ้นหรือหลังวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2558 เป็นต้นไป TFRS 13 มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในการกำหนดวิธีการเปิดเผยข้อมูลในส่วนของการนำเสนอมูลค่ายุติธรรมเป็นลำดับชั้น (Fair Value Hierarchy) โดยที่

กิจการจะต้องให้ความสำคัญกับข้อมูลที่สามารถสังเกตได้เป็นหลัก และใช้ข้อมูลที่ไม่สามารถสังเกตได้ให้น้อยที่สุด กิจการจะต้องพิจารณาลำดับชั้นของมูลค่ายุติธรรมเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ข้อมูลระดับ 1 (Level 1) เป็นข้อมูลที่สามารถสังเกตได้ในตลาดซื้อขายคล่องโดยไม่ต้องทำการปรับปรุง ข้อมูลระดับ 2 (Level 2) เป็นข้อมูลอื่นที่สามารถสังเกตได้ในตลาดซื้อขายคล่องที่นอกเหนือจากข้อมูลระดับ 1 และข้อมูลระดับ 3 (Level 3) เป็นข้อมูลที่ไม่สามารถสังเกตได้ในตลาดซื้อขายคล่อง เกิดจากการประมาณการขึ้นโดยกิจการ

ข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือและมีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ จะส่งผลต่อคุณภาพของรายงานทางการเงิน (Koonce and Thayer 2012) การเปิดเผยข้อมูลตามลำดับชั้นมูลค่ายุติธรรมจะช่วยให้ผู้ใช้งบการเงินทราบ และสามารถประเมินการได้มาซึ่งมูลค่ายุติธรรมและวิธีการที่กิจการใช้เพื่อวัดมูลค่ายุติธรรม ทำให้เกิดประโยชน์ต่อการตัดสินใจของนักลงทุน จากการศึกษาของ Clor-Proell and Warfield (2014) พบว่านักลงทุนจะให้ความเชื่อถือสำหรับมูลค่ายุติธรรมระดับ 1 และ ระดับ 2 มากกว่าข้อมูลมูลค่ายุติธรรมระดับ 3 นอกจากนี้ ยังพบว่าระดับความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของมูลค่ายุติธรรมระดับ 3 มีความแตกต่างจากมูลค่ายุติธรรมระดับ 1 และระดับ 2 เป็นอย่างมาก (Song, Thomas and Yi, 2010) อย่างไรก็ตาม นักลงทุนจะให้น้ำหนักการตัดสินใจในข้อมูลที่มีกำไรกับข้อมูลที่มีผลขาดทุนแตกต่างกัน โดยเป็นไปตามทฤษฎีความคาดหวัง หรือ Prospect Theory จากงานวิจัยของ Clor-Proell and Warfield (2009) พบว่าข้อมูลมูลค่ายุติธรรมที่แสดงผลขาดทุนจะส่งผลให้นักลงทุนตีความลำดับชั้นของมูลค่ายุติธรรมในระดับ 3 แตกต่างจากระดับ 1 มากกว่ากรณีที่กิจการแสดงผลกำไร

ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2558 เป็นต้นไป กิจการในประเทศไทยจะต้องนำ TFRS 13 มาปรับใช้กับการรายงานทางการเงิน โดยมีการเปลี่ยนแปลงในส่วนของมูลค่ายุติธรรมที่มีรูปแบบที่แตกต่างจากเดิมโดยสิ้นเชิง ซึ่งผู้วิจัยคาดการณ์ว่าการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะส่งผลโดยตรง

ต่อการประเมินความน่าเชื่อถือและความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของนักลงทุน ดังนั้น จึงเป็นสาเหตุให้ผู้วิจัยต้องการศึกษาเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลตามลำดับชั้นมูลค่ายุติธรรมที่มีผลการประเมินมูลค่ายุติธรรมแตกต่างกันของแต่ละกิจการ กับวิจารณ์จากของนักลงทุนทั่วไป โดยมีคำถามหลักของงานวิจัย (Research Question) คือ การเปิดเผยข้อมูลตามลำดับชั้นมูลค่ายุติธรรมในกรณีที่กิจการมีผลการดำเนินงานที่แตกต่างกัน จะส่งผลต่อการประเมินความน่าเชื่อถือและความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจที่แตกต่างกันของนักลงทุนทั่วไปหรือไม่ อย่างไร

บททวนวรรณกรรม

การบัญชีมูลค่ายุติธรรม (Fair Value Accounting) เป็นวิธีการรายงานทางการเงินที่มาตรฐานการบัญชีหลาย ๆ ฉบับในปัจจุบันได้กำหนดให้กิจการใช้เป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการวัดมูลค่าสินทรัพย์หรือหนี้สิน เช่น ที่ดิน อาคาร อุปกรณ์ สินทรัพย์ไม่มีตัวตน รวมทั้งมีมาตรฐานการบัญชีบางฉบับกำหนดให้ใช้การวัดมูลค่าด้วยวิธีมูลค่ายุติธรรมเท่านั้น เช่น เงินลงทุนในหลักทรัพย์เพื่อค้า หลักทรัพย์เพื่อขายต้องแสดงด้วยมูลค่ายุติธรรม ณ วันสิ้นงวด เนื่องจากทางคณะกรรมการ IASB และ FASB มีความเห็นมูลค่ายุติธรรมเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์และมีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ (Relevance) มากที่สุด อีกทั้งเป็นมูลค่าที่มีความเกี่ยวข้องกับการประเมินผลการดำเนินงานของกิจการ (Koonce et al., 2011) และยังได้สัญญาณเตือนล่วงหน้าหากกิจการมีผลการดำเนินงานที่ลดลง (Bleck and Liu, 2007) อย่างไรก็ตาม การวัดมูลค่ายุติธรรมให้น่าเชื่อถือนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญและเป็นประเด็นปัญหาที่ถกเถียงกันมากที่สุด โดยเฉพาะกรณีที่ไม่สามารถหาราคาตลาดอ้างอิงได้ เป็นความท้าทายที่ว่ากิจการจะต้องประมาณมูลค่ายุติธรรมอย่างไรจึงจะเหมาะสมและน่าเชื่อถือ

IFRS 13 พยายามที่จะเพิ่มความสม่ำเสมอและความเปรียบเทียบกันได้ของการวัดมูลค่ายุติธรรมและการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้อง โดยใช้ลำดับชั้นของมูลค่ายุติธรรม (Fair

Value Hierarchy) ซึ่งลำดับชั้นดังกล่าวแบ่งเป็นสามประเภทข้อมูลที่นำมาใช้ ในเทคนิคการประเมินมูลค่า เป็น 3 ระดับ ดังนี้

(1) ข้อมูลระดับ 1 (Level 1) เป็นราคาเสนอซื้อ-ขาย (Quoted price) ในตลาดที่มีสภาพคล่อง (Active Market) สำหรับสินทรัพย์และหนี้สินที่เหมือนกัน ซึ่งกิจการสามารถเข้าถึงตลาดนั้น ณ วันที่วัดมูลค่า ราคาเสนอซื้อ-ขายในตลาดที่มีสภาพคล่อง ถือเป็นมูลค่ายุติธรรมที่พร้อมด้วยหลักฐานที่น่าเชื่อถือที่สุด และเมื่อเลิกตามที่มีข้อมูลดังกล่าว ต้องใช้ในการวัดมูลค่ายุติธรรมโดยไม่ต้องปรับปรุง ยกเว้นว่าเข้าเงื่อนไขตาข่ายห้ามดูซ้ำที่กำหนด

(2) ข้อมูลระดับ 2 (Level 2) เป็นข้อมูลที่ไม่ใช่ราคาเสนอซื้อ-ขายที่รวมอยู่ในข้อมูลระดับ 1 แต่เป็นข้อมูลซึ่งสามารถสังเกตได้ (Observable) ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อมจากผู้รับสินทรัพย์และหนี้สิน ข้อมูลระดับ 2 นั้นรวมถึง (1) ราคาเสนอซื้อ-ขายสำหรับสินทรัพย์และหนี้สินที่คล้ายคลึงกันในตลาดที่มีสภาพคล่อง (2) ราคาเสนอซื้อ-ขายสำหรับสินทรัพย์และหนี้สินที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันในตลาดที่ไม่มีสภาพคล่อง (3) ข้อมูลอื่นที่ไม่ใช่ราคาเสนอซื้อ-ขายที่สามารถสังเกตได้สำหรับสินทรัพย์และหนี้สิน เช่น อัตราดอกเบี้ยและอัตราผลตอบแทน (Yield Curve) ที่สังเกตได้ ค่าความผันผวนโดยนัย (Implied Volatilities) และส่วนต่างของสินเชื่อ (Credit Spread) รวมทั้ง (4) ข้อมูลซึ่งรวบรวมจากข้อมูลตลาดอื่น

(3) ข้อมูลระดับ 3 (Level 3) เป็นข้อมูลที่ไม่สามารถสังเกตได้สำหรับสินทรัพย์และหนี้สิน โดยข้อมูลที่ไม่สามารถสังเกตได้จะถูกนำมาใช้ในการวัดมูลค่ายุติธรรมในขอบเขตเท่าที่ไม่ใช่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องที่สามารถสังเกตได้ ณ วันที่มีการวัดมูลค่า โดยกิจการต้องพัฒนาข้อมูลที่ไม่สามารถสังเกตได้โดยใช้ข้อมูลที่ดีที่สุดที่มีอยู่ในขณะนั้น ซึ่งรวมถึงข้อมูลของกิจการเอง ประกอบกับข้อมูลทั้งหมดเกี่ยวกับสมมติฐานของข้อมูลที่มีส่วนร่วมในตลาดมีอยู่

การเปิดเผยข้อมูลตามลำดับชั้นมูลค่ายุติธรรม (Fair Value Hierarchy) ทำให้นักลงทุนสามารถเข้าถึงข้อมูล

ประเมินวิธีการและสมมติฐานที่กิจการใช้ รวมถึงจำนวนเงินของมูลค่ายุติธรรมที่กิจการวัดมูลค่าในแต่ละระดับ อย่างไรก็ตาม ผู้ซึ่งงบการเงินควรรับรู้ถึงความน่าเชื่อถือของมูลค่ายุติธรรมระดับ 3 ต่ำกว่าระดับ 1 เนื่องจากกิจการมีการใช้ดุลยพินิจในการวัดมูลค่ายุติธรรมระดับ 3 มากกว่าระดับ 1 ซึ่งมีงานวิจัยในอดีตที่ศึกษาแล้วได้ผลลัพธ์ที่สนับสนุนแนวคิดดังที่ได้กล่าวไว้ในข้างต้น ผู้วิจัยคาดการณ์ว่านักลงทุนจะประเมินความเชื่อถือได้ของมูลค่ายุติธรรมระดับ 1 มากกว่ามูลค่ายุติธรรมระดับ 3 เมื่อกิจการมีผลขาดทุนจากการวัดมูลค่ายุติธรรมที่แสดงอยู่ในกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น (Other Comprehensive Income: OCI) ทั้งในกรณีที่กิจการมีผลกำไรเบ็ดเสร็จรวมและกรณีที่กิจการมีผลขาดทุนเบ็ดเสร็จรวม โดยใช้เงินลงทุนเพื่อขายเป็นข้อมูลที่แสดงมูลค่ายุติธรรมดังกล่าว ผู้วิจัยจึงคาดการณ์ว่านักลงทุนทั่วไปจะประเมินความเชื่อถือได้แตกต่างกันในมูลค่ายุติธรรมที่มีลำดับชั้นแตกต่างกัน จึงได้ตั้งสมมติฐานที่ 1 ดังนี้

H1a: ในกรณีที่กิจการมีกำไรจากผลการดำเนินงานสำหรับปี และมีผลขาดทุนจากการวัดมูลค่ายุติธรรมที่แสดงอยู่ใน OCI แล้วทำให้กิจการมีผลการดำเนินงานที่เป็นกำไรเบ็ดเสร็จรวมน้อยลง นักลงทุนทั่วไปจะประเมินความเชื่อถือได้ของรายการขาดทุนจากมูลค่ายุติธรรมระดับ 1 มากกว่ารายการขาดทุนจากมูลค่ายุติธรรมระดับ 3

H1b: ในกรณีที่กิจการมีกำไรจากผลการดำเนินงานสำหรับปี และมีผลขาดทุนจากการวัดมูลค่ายุติธรรมที่แสดงอยู่ใน OCI แล้วทำให้กิจการมีผลการดำเนินงานที่แสดงผลขาดทุนเบ็ดเสร็จรวม นักลงทุนทั่วไปจะประเมินความเชื่อถือได้ของรายการขาดทุนจากมูลค่ายุติธรรมระดับ 1 มากกว่ารายการขาดทุนจากมูลค่ายุติธรรมระดับ 3

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยคาดการณ์ว่านักลงทุนจะไม่มี ความอ่อนไหวต่อสมมติฐานของกิจการในการประเมินความน่าเชื่อถือ ผลลัพธ์ ผลการดำเนินงานที่แตกต่างกันของกิจการจะส่งผลต่อการประเมินความน่าเชื่อถือของระดับมูลค่ายุติธรรม เนื่องจากการประเมินความน่าเชื่อถือ นั้นจะขึ้นอยู่กับพื้นฐานของวิธีการที่ทำให้ได้มาหรือการวัด

ข้อมูลนั้น ๆ ผู้วิจัยจึงคาดการณ์ว่านักลงทุนทั่วไปจะประเมินความเชื่อถือได้ไม่แตกต่างกันในกิจการที่มีผลการดำเนินงานแตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานที่ 2 ดังนี้

H2: นักลงทุนทั่วไปจะประเมินความเชื่อถือได้ของรายการขาดทุนจากมูลค่ายุติธรรมระดับ 1 ไม่แตกต่างกัน และประเมินความเชื่อถือได้ของรายการขาดทุนจากมูลค่ายุติธรรมระดับ 3 ไม่แตกต่างกัน ทั้งในกรณีที่กิจการมีกำไรจากผลการดำเนินงานสำหรับปี และมีผลขาดทุนจากการวัดมูลค่ายุติธรรมที่แสดงอยู่ใน OCI แล้วทำให้กิจการมีผลการดำเนินงานที่เป็นกำไรเบ็ดเสร็จรวมน้อยลง หรือทำให้กิจการมีผลการดำเนินงานที่แสดงผลขาดทุนเบ็ดเสร็จรวมก็ตาม

มูลค่ายุติธรรมเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลการดำเนินงานของกิจการ Koonce and Thayer (2012) ทำการวิจัยแข่งขันทดสอบกับนักลงทุนทั่วไป พบว่ามูลค่ายุติธรรมเป็นข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของนักลงทุนในบริบทของสินทรัพย์มากกว่าหนี้สิน ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาการเปิดเผยข้อมูลตามลำดับชั้นของตราสารทุนที่กิจการจัดประเภทเป็นเงินลงทุนเพื่อขาย (Available for Sale: AFS) เนื่องจากกิจการต้องวัดมูลค่าเงินลงทุนในตราสารทุนทุกชนิดด้วยมูลค่ายุติธรรม แม้ว่าตราสารทุนที่กิจการถือจะไม่มี การซื้อขายอยู่ในตลาด ทำให้มูลค่ายุติธรรมของตราสารทุนดังกล่าวจะมีทั้งระดับ 1 ระดับ 2 และระดับ 3 และบันทึกผลต่างที่เกิดจากการวัดมูลค่ายุติธรรมของหลักทรัพย์เพื่อขายในกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น (OCI) ซึ่งจะ ทำให้นักลงทุนสามารถสังเกตเห็นการเปลี่ยนแปลงของกำไรสำหรับปีของกิจการก่อนและหลังที่จะเกิดรายการกำไรหรือขาดทุนจากการวัดมูลค่ายุติธรรมของหลักทรัพย์เพื่อขายนั่นเอง

อนึ่ง จากการศึกษาของ Song, Thomas and Yi (2010) พบว่า ระดับความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของมูลค่ายุติธรรมระดับ 3 มีความแตกต่างจากมูลค่ายุติธรรมระดับ 1 และระดับ 2 เป็นอย่างมาก อีกทั้งยังพบหลักฐานเชิงประจักษ์ว่ามูลค่ายุติธรรมระดับ 1 และระดับ 2 มีความสัมพันธ์กับราคาหุ้นมากกว่ามูลค่ายุติธรรมระดับ 3 ผู้วิจัย

จึงคาดการณ์ว่านักลงทุนทั่วไปจะประเมินความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจแตกต่างกันในมูลค่ายุติธรรมที่มีลำดับชั้นแตกต่างกัน จึงได้ตั้งสมมติฐานที่ 3 ดังนี้

H3a: ในกรณีที่กิจการมีกำไรจากผลการดำเนินงานสำหรับปีและมีผลขาดทุนจากการวัดมูลค่ายุติธรรมที่แสดงอยู่ใน OCI แล้วทำให้กิจการมีผลการดำเนินงานที่เป็นกำไรเบ็ดเสร็จรวมน้อยลง นักลงทุนทั่วไปจะประเมินความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของรายการขาดทุนจากมูลค่ายุติธรรมระดับ 1 มากกว่ารายการขาดทุนจากมูลค่ายุติธรรมระดับ 3

H3b: ในกรณีที่กิจการมีกำไรจากผลการดำเนินงานสำหรับปี และมีผลขาดทุนจากการวัดมูลค่ายุติธรรมที่แสดงอยู่ใน OCI แล้วทำให้กิจการมีผลการดำเนินงานที่แสดงผลขาดทุนเบ็ดเสร็จรวม นักลงทุนทั่วไปจะประเมินความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของรายการขาดทุนจากมูลค่ายุติธรรมระดับ 1 มากกว่ารายการขาดทุนจากมูลค่ายุติธรรมระดับ 3

นักลงทุนจะให้น้ำหนักการตัดสินใจในข้อมูลที่มีกำไรกับข้อมูลที่มีผลขาดทุนแตกต่างกัน โดยเป็นไปตามทฤษฎีความคาดหวัง (Prospect Theory) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้อธิบายพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริงของมนุษย์ในการตัดสินใจภายใต้ความไม่แน่นอน เนื่องจากทัศนคติของคนที่มีต่อความเสี่ยงอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามเหตุการณ์และกรอบปัญหาของการตัดสินใจ โดยที่พบว่าคนส่วนใหญ่จะหลีกเลี่ยงความเสี่ยงถ้าเป็นการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับการได้มา แต่ในทางกลับกัน คนส่วนใหญ่จะชอบความเสี่ยงถ้าเป็นการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับการสูญเสีย ยกตัวอย่างเช่น นักลงทุนมักมีทัศนคติต่อความเสี่ยงที่ยอมรับได้ที่ไม่คงเส้นคงวา โดยนักลงทุนจะรับขายหุ้นที่ทำกำไรเพื่อให้ได้กำไรที่แน่นอนไว้ก่อน แต่จะไม่ยอมขายหุ้นที่ขาดทุนเพราะหวังว่าราคาหุ้นจะสูงขึ้นในอนาคต ผู้วิจัยจึงได้ทำการตั้งสมมติฐานที่ 4 ดังนี้

H4: ในกรณีที่กิจการมีกำไรจากผลการดำเนินงานสำหรับปีและมีผลขาดทุนจากการวัดมูลค่ายุติธรรมที่แสดงอยู่ใน OCI แล้วทำให้กิจการมีผลการดำเนินงานที่แสดงผลขาดทุนเบ็ดเสร็จรวม จะมีระยะห่างของความเกี่ยวข้อง

การตัดสินใจในมูลค่ายุติธรรมระดับ 1 กับระดับ 3 ที่มากกว่าในกรณีที่กิจการที่มีผลการดำเนินงานที่เป็นกำไรเบ็ดเสร็จรวมน้อยลง

วิธีการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้เป็นงานวิจัยเชิงทดลอง โดยใช้รูปแบบของ 2 x 2 between-subjects design มีตัวแปรอิสระ 2 ตัวแปร คือ ผลการดำเนินงานของกิจการที่แสดงในงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ และลำดับชั้นมูลค่ายุติธรรมที่เปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน ทำให้สามารถแบ่งกลุ่มการวิจัยออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

- (1) เดิมกิจการมีกำไรสำหรับปี เกิดผลขาดทุนจากการวัดมูลค่ายุติธรรมของเงินลงทุนเพื่อขาย ทำให้กิจการมีกำไรเบ็ดเสร็จรวมน้อยลง โดยที่กิจการวัดมูลค่ายุติธรรมระดับ 1 (GLG_LV1)
- (2) เดิมกิจการมีกำไรสำหรับปี เกิดผลขาดทุนจากการวัดมูลค่ายุติธรรมของเงินลงทุนเพื่อขาย ทำให้กิจการมีกำไรเบ็ดเสร็จรวมน้อยลง โดยที่กิจการวัดมูลค่ายุติธรรมระดับ 3 (GLG_LV3)
- (3) เดิมกิจการมีกำไรสำหรับปี เกิดผลขาดทุนจากการวัดมูลค่ายุติธรรมของเงินลงทุนเพื่อขาย ทำให้กิจการมีผลขาดทุนเบ็ดเสร็จรวม โดยที่กิจการวัดมูลค่ายุติธรรมระดับ 1 (GLL_LV1)
- (4) เดิมกิจการมีกำไรสำหรับปี เกิดผลขาดทุนจากการวัดมูลค่ายุติธรรมของเงินลงทุนเพื่อขาย ทำให้กิจการมีผลขาดทุนเบ็ดเสร็จรวม โดยที่กิจการวัดมูลค่ายุติธรรมระดับ 3 (GLL_LV3)

ปัจจุบันนักลงทุนทั่วไป (Nonprofessional Investor) มีสัดส่วนอยู่ในตลาดจำนวนมาก ซึ่งเป็นผู้ใช้บริการเงินกลุ่มหนึ่งที่มีความสำคัญและมีความน่าสนใจที่จะศึกษาเป็นอย่างยิ่ง จากการศึกษาของ Elliott (2007) พบว่านักศึกษาปริญญาโททางด้านบริหารธุรกิจและการบัญชีเป็นตัวแทนของนักลงทุนทั่วไปสำหรับงานวิจัยเชิงทดลองที่มีความเหมาะสมที่สุด เนื่องจากนักลงทุนทั่วไปและนักศึกษา

ปริญญาโททางด้านบริหารธุรกิจและการบัญชีมีพฤติกรรม การสืบค้นข้อมูล (Information Acquisition) และการ รวบรวมข้อมูล (Information Integration) ที่คล้ายคลึงกัน แต่ในบางกรณีอาจมีการตัดสินใจในการลงทุน (Investment Decision) ที่แตกต่างกัน ผู้เข้าร่วมงานวิจัยจะถูกกำหนดให้ มีการกระจายตัวในการเข้าร่วมการทดลองในแต่ละกลุ่ม ผู้เข้าร่วมงานวิจัยประกอบด้วยนักศึกษาปริญญาโททางด้าน บริหารธุรกิจและการบัญชีจำนวน 120 คน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ทางด้าน การบัญชีและการเงินพอสมควรเป็นตัวแทน ของนักลงทุนทั่วไป (Maines and McDaniel, 2000; Frederickson and Miller, 2004; Hodge et al., 2004; Elliott et al., 2007) ผู้วิจัยได้มีแบบสอบถามเพื่อประเมิน ความรู้ด้านการบัญชี การเงิน และความสนใจด้านการลงทุน ของผู้เข้าร่วมงานวิจัยก่อน และให้ตอบคำถามโดยให้ ถือเสมือนว่านักศึกษาเป็นนักลงทุนทั่วไปที่กำลังทำการ ประเมินกิจการในกรณีศึกษา ซึ่งขั้นตอนการทดลองจะ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้เข้าร่วมงานวิจัยจะได้รับซองจดหมาย ของแรก โดยข้างในจะเป็นคำถามก่อนเริ่มทำการทดลอง (Pre-experimental Questionnaire)

ขั้นตอนที่ 2 ผู้เข้าร่วมงานวิจัยจะได้รับข้อมูลของบริษัท ที่สมมติขึ้น และงบการเงินของบริษัท เพื่อให้ผู้เข้าร่วม งานวิจัยได้รับข้อมูลของบริษัทที่ครบถ้วน ใกล้เคียงความเป็นจริง มากที่สุด

ขั้นตอนที่ 3 ผู้วิจัยจะขอความร่วมมือให้ผู้เข้าร่วมงาน วิจัยใช้วิจารณญาณของตนเองในการประเมินความน่าเชื่อถือ ของผลการดำเนินงาน และการประเมินความเกี่ยวข้องกับ การตัดสินใจในการลงทุน ผู้วิจัยได้นำงบการเงินที่ใช้เป็น กรณีศึกษาจากบริษัทในภาคหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย บริษัทหนึ่งมาดัดแปลง โดยเพิ่มเติมรายการเงินลงทุนใน ตราสารทุนเพื่อขายที่แสดงการเปลี่ยนแปลงในมูลค่ายุติธรรม ผ่านกำไรขาดทุน เบ็ดเสร็จอื่น และเพิ่มเติมหมายเหตุ ประกอบงบการเงินเกี่ยวกับการวัดมูลค่ายุติธรรมที่แตกต่าง กันตามสถานการณ์ในแต่ละกลุ่มการทดลอง ผู้เข้าร่วมงาน

วิจัยจะสามารถพิจารณาข้อมูลของบริษัทในขั้นตอนการ ประเมินการตอบคำถามได้

ขั้นตอนที่ 4 ผู้เข้าร่วมงานวิจัยจะได้รับคำถามเพื่อ ทำการทดลอง (Debriefing Questionnaire) เพื่อตรวจสอบ ผู้เข้าร่วมงานวิจัย (Manipulation Check) และเก็บข้อมูล ส่วนตัว

ผลการศึกษา

ผู้เข้าร่วมการทดลองมีจำนวนทั้งสิ้น 175 คน แต่ผู้วิจัย ได้ทำการคัดเลือกแบบสอบถามที่สามารถใช้ในการวิเคราะห์ ผลการวิจัยได้จำนวนทั้งสิ้น 123 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 70 ของผู้เข้าร่วมการทดลองทั้งหมด เป็นนักศึกษา MBA Program จำนวน 58 คน จาก 88 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 66 นักศึกษา BMr Program จำนวน 63 คน จาก 77 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 82 และนักศึกษาโครงการอื่น ๆ อีก จำนวน 2 คน จาก 10 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 20 ซึ่งมี ช่วงอายุระหว่าง 18-25 ปี จำนวน 74 คน และช่วงอายุ 26 ปีขึ้นไป จำนวน 49 คน โดยเป็นผู้ไม่มีประสบการณ์ การทำงานจำนวน 49 คน มีประสบการณ์การทำงาน น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 29 คน มีประสบการณ์การทำงาน 3-5 ปี จำนวน 29 คน และผู้ที่มีประสบการณ์การทำงาน มากกว่า 6 ปีขึ้นไป จำนวน 16 คน ส่วนใหญ่ไม่มีใบอนุญาต ประกอบวิชาชีพต่าง ๆ รวมถึงไม่ได้เป็นสมาชิกในสมาคม วิชาชีพต่าง ๆ

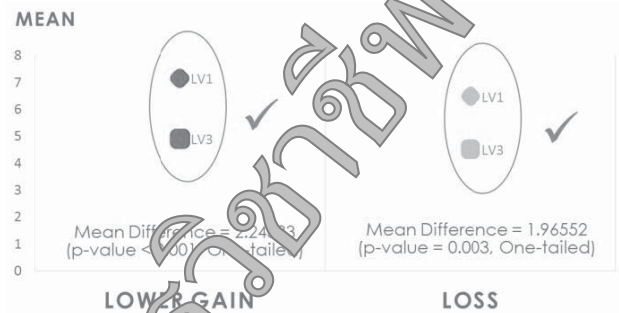
จากการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) พบว่า 1) ระดับความรู้เกี่ยวกับธุรกิจและการลงทุนของผู้เข้าร่วม งานวิจัยในแต่ละกลุ่มการทดลองไม่มีความแตกต่างกัน อย่างมีระดับนัยสำคัญ ผู้เข้าร่วมงานวิจัยในทุกกลุ่มการ ทดลองมีระดับความรู้เกี่ยวกับธุรกิจและการลงทุนอยู่ใน ระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.1301 และระดับ คะแนนในแต่ละกลุ่มการทดลองไม่มีความแตกต่างกันอย่าง มีระดับนัยสำคัญ ($F = 0.3070$, $p\text{-value} = 0.82000$, Two-tailed) ในส่วนของ 2) ระดับความสนใจในเรื่อง ที่เกี่ยวข้องกับข่าวสาร 3) ระดับความรู้การวิเคราะห์

งบการเงิน 4) ระดับความคุ้นเคยรายงานประจำปี 5) ระดับความรู้เกี่ยวกับมูลค่ายุติธรรม มีค่าอยู่ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกัน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.3984, 5.8130, 6.0000 และ 4.9024 ตามลำดับ ซึ่งระดับคะแนนในแต่ละกลุ่มการทดลองไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญ โดยมี $F = 0.4070$, $p\text{-value} = 0.74800$ สำหรับระดับความสนใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับข่าวสาร, $F = 0.1080$, $p\text{-value} = 0.95500$ สำหรับระดับความรู้การวิเคราะห์งบการเงิน, $F = 0.4150$, $p\text{-value} = 0.74200$ สำหรับระดับความคุ้นเคยรายงานประจำปี และ $F = 0.3630$, $p\text{-value} = 0.78000$ สำหรับระดับความรู้เกี่ยวกับมูลค่ายุติธรรม แสดงให้เห็นว่าผู้เข้าร่วมงานวิจัยในแต่ละกลุ่มการทดลองมีความสนใจ และความเข้าใจในสภาพแวดล้อมของธุรกิจในประเด็นต่าง ๆ ที่คล้ายคลึงกัน

จากผลการทดลองพบว่านักลงทุนทั่วไปประเมินความน่าเชื่อถือของการวัดมูลค่ายุติธรรมของเงินลงทุนเพื่อขายระดับที่ 1 ในกรณีที่กิจการมีกำไรเบ็ดเสร็จรวมน้อยลง (ค่าเฉลี่ย = 7.1471) สูงกว่ากิจการที่วัดมูลค่ายุติธรรมของเงินลงทุนเพื่อขายระดับที่ 3 (ค่าเฉลี่ย = 4.9032) อย่างมีนัยสำคัญ ($F = 11.378$, $p\text{-value} < 0.001$, One-tailed)

นอกจากนี้ จากการทดสอบด้วย Multiple Comparisons พบว่าการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่ 1 กับกลุ่มที่ 2 มีค่า Mean Difference = 2.24383 ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($p\text{-value} < 0.001$, One-tailed) ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานที่ H1a และพบว่านักลงทุนทั่วไปประเมินความน่าเชื่อถือของการวัดมูลค่ายุติธรรมของเงินลงทุนเพื่อขายระดับที่ 1 ในกรณีที่กิจการมีผลขาดทุนเบ็ดเสร็จรวม (ค่าเฉลี่ย = 6.4828) สูงกว่ากิจการที่วัดมูลค่ายุติธรรมของเงินลงทุนเพื่อขายระดับที่ 3 (ค่าเฉลี่ย = 4.5172) อย่างมีนัยสำคัญ ($F = 11.378$, $p\text{-value} < 0.001$, One-tailed) นอกจากนี้จากการทดสอบด้วย Multiple Comparisons พบว่าการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่ 3 กับกลุ่มที่ 4 มีค่า Mean Difference = 1.96552 ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($p\text{-value} = 0.003$, One-tailed) ซึ่งสนับสนุน

สมมติฐานที่ H1b นั่นคือ ไม่ว่าจะกิจการจะมีผลการดำเนินงานเป็นอย่างไร นักลงทุนทั่วไปจะเชื่อถือผลขาดทุนจากการวัดมูลค่ายุติธรรมของเงินลงทุนเพื่อขายระดับที่ 1 มากกว่าผลขาดทุนจากการวัดมูลค่ายุติธรรมของเงินลงทุนเพื่อขายระดับที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญ

ภาพแสดงกราฟผลการทดสอบสมมติฐานที่ H1a และ H1b

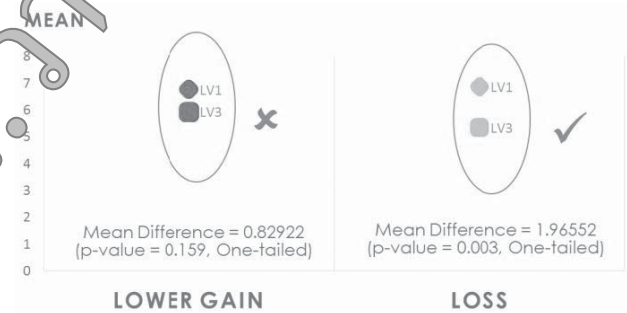
จากผลการทดลองพบว่านักลงทุนทั่วไปจะประเมินความเชื่อถือได้ของรายการขาดทุนจากมูลค่ายุติธรรมระดับ 1 ไม่แตกต่างกัน โดยใช้การทดสอบด้วย Multiple Comparisons พบว่าการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่ 1 กับกลุ่มที่ 3 มีค่า Mean Difference = 0.66430 ซึ่งไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($p\text{-value} = 0.662$, Two-tailed) และประเมินความเชื่อถือได้ของรายการขาดทุนจากมูลค่ายุติธรรมระดับ 3 ไม่แตกต่างกัน พบว่าการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่ 2 กับกลุ่มที่ 4 มีค่า Mean Difference = 0.38598 ซึ่งไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($p\text{-value} = 0.916$, Two-tailed) ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานที่ H2 นั่นคือ ทั้งในกรณีที่กิจการมีกำไรจากผลการดำเนินงานสำหรับปีและมีผลขาดทุนจากการวัดมูลค่ายุติธรรมที่แสดงอยู่ใน OCI แล้วทำให้กิจการมีผลการดำเนินงานที่เป็นกำไรเบ็ดเสร็จรวมน้อยลง หรือทำให้กิจการมีผลการดำเนินงานที่แสดงผลขาดทุนเบ็ดเสร็จรวมก็ตาม นักลงทุนจะประเมินความน่าเชื่อถือของมูลค่ายุติธรรมในลำดับชั้นเดียวกันไม่แตกต่างกัน

ภาพแสดงกราฟผลการทดสอบสมมติฐานที่ H2

จากผลการทดลองพบว่านักลงทุนทั่วไปประเมินความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของการวัดมูลค่ายุติธรรมของเงินลงทุนเพื่อขายระดับที่ 1 ในกรณีที่กิจการมีกำไรเบ็ดเสร็จรวมน้อยลง (ค่าเฉลี่ย = 6.7647) สูงกว่ากิจการที่วัดมูลค่ายุติธรรมของเงินลงทุนเพื่อขายระดับที่ 3 (ค่าเฉลี่ย = 5.9355) แต่เมื่อทำการทดสอบด้วย Multiple Comparisons พบว่า การเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่ 1 กับกลุ่มที่ 2 มีค่า wMean Difference = 0.82922 ซึ่งไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (p-value = 0.159, One-tailed) ซึ่ง **ไม่สนับสนุนสมมติฐานที่ H3a** แต่พบว่านักลงทุนทั่วไปประเมินความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของการวัดมูลค่ายุติธรรมของเงินลงทุนเพื่อขายระดับที่ 1 ในกรณีที่กิจการมีผลขาดทุนเบ็ดเสร็จรวม (ค่าเฉลี่ย = 6.8621) สูงกว่ากิจการที่วัดมูลค่ายุติธรรมของเงินลงทุนเพื่อขายระดับที่ 3 (ค่าเฉลี่ย = 5.3448) อย่างมีนัยสำคัญ (F = 4.979, p-value = 0.003, One-tailed) นอกจากนี้จากการทดสอบด้วย Multiple Comparisons พบว่าการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่ 3 กับกลุ่มที่ 4 มีค่า Mean Difference = 1.51724 ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (p-value = 0.008, One-tailed) ซึ่ง **สนับสนุนสมมติฐานที่ H3b** นั่นคือ นักลงทุนทั่วไปจะพิจารณาความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจในผลขาดทุนจากการวัดมูลค่ายุติธรรมของเงินลงทุนเพื่อขายระดับที่ 1 มากกว่าผลขาดทุนจากการวัดมูลค่ายุติธรรมของเงินลงทุนเพื่อขายระดับที่ 3 ในกรณีที่กิจการได้รับผลกระทบจากการวัดมูลค่ายุติธรรมแล้วทำให้กิจการมี

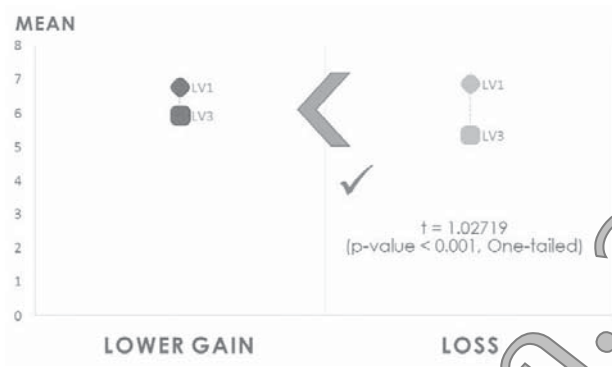
ผลขาดทุนเบ็ดเสร็จรวมเท่าๆ โดยไม่พบผลกระทบดังกล่าว ในกรณีที่กิจการได้รับผลกระทบจากการวัดมูลค่ายุติธรรมแล้วทำให้กิจการมีกำไรเบ็ดเสร็จรวมน้อยลง ซึ่งชี้ให้เห็นว่านักลงทุนทั่วไปสนใจกำไรโดยรวม โดยไม่ได้คำนึงถึงลำดับชั้นมูลค่ายุติธรรมที่กิจการเลือกใช้ จึงทำให้ลำดับชั้นมูลค่ายุติธรรมมีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจในกรณีที่กิจการมีผลกำไรเบ็ดเสร็จรวม

ภาพแสดงกราฟผลการทดสอบสมมติฐานที่ H3a และ H3b

จากผลการทดลองพบว่านักลงทุนทั่วไปจะประเมินกิจการที่มีผลการดำเนินงานขาดทุนเบ็ดเสร็จรวม (Mean Difference = 1.51724) โดยมีระยะห่างของความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจในมูลค่ายุติธรรมระดับ 1 กับระดับ 3 **มากกว่า** กรณีที่กิจการมีผลการดำเนินงานที่เป็นกำไรเบ็ดเสร็จรวมน้อยลง (Mean Difference = 0.82922) โดยวิเคราะห์ด้วยสถิติ One-way ANOVA with Contrast

Code โดยผู้วิจัยได้ให้นำหน้าของ Contrast Coefficient คือ +1, -1, +2 และ -2 สำหรับเงื่อนไขการทดลองกลุ่มที่ 1 (GLG_LV1) เงื่อนไขการทดลองกลุ่มที่ 2 (GLG_LV3) เงื่อนไขการทดลองกลุ่มที่ 3 (GLL_LV1) และเงื่อนไขการทดลองกลุ่มที่ 4 (GLL_LV3) ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าปฏิสัมพันธ์ระหว่าง GLL_LV1 และ GLL_LV3 สูงกว่าเมื่อเทียบกับ GLG_LV1 และ GLG_LV3 อย่างมีนัยสำคัญ ($t = 1.02719$, $p\text{-value} < 0.001$, One-tailed) ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานที่ H4 นั่นคือ นักลงทุนทั่วไปจะให้ความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจที่แตกต่างกันของลำดับชั้นมูลค่ายุติธรรม ในกรณีที่เกิดการได้รับผลกระทบจากการวัดมูลค่ายุติธรรมดังกล่าว จนทำให้กิจการมีผลการดำเนินงานขาดทุนเบ็ดเสร็จรวม

ภาพแสดงกราฟผลการทดสอบสมมติฐานที่ H4

อภิปรายและสรุปผลการวิจัย

จากผลการทดลองทั้งหมดที่ได้ข้อสรุปของงานวิจัยครั้งนี้ว่า การเปิดเผยข้อมูลตามลำดับชั้นมูลค่ายุติธรรมที่กิจการในประเทศไทยต้องถือปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 13 เรื่อง การวัดมูลค่ายุติธรรม ส่งผลต่อการประเมินความน่าเชื่อถือและความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของนักลงทุนทั่วไป อย่างไรก็ตามมาตรฐานฉบับดังกล่าวเพิ่งมีการประกาศใช้เมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2558 ที่ผ่านมา ทำให้ผู้ใช้งบการเงินยังไม่มีควมคุ้นเคยกับสิ่งยังไม่เข้าใจความหมายที่ถูกต้องของการแสดงข้อมูลในรูปแบบดังกล่าว หน่วยงานที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการให้ความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการวัดมูลค่ายุติธรรม หรือการจัดสัมมนาหรือออกเอกสารประชาสัมพันธ์ให้มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 13 เรื่อง การวัดมูลค่ายุติธรรม เป็นที่รู้จักเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้อีกปัจจัยที่อาจต้องนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ประกอบการตัดสินใจในการประเมินมูลค่าของกิจการในลำดับถัดไป

งานวิจัยนี้ได้รับรวบรวมหลักฐานเชิงบวกของกับผลกระทบจากการเปิดเผยข้อมูลตามลำดับชั้นมูลค่ายุติธรรม ในประเทศไทยเพิ่งเริ่มประกาศใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 13 เรื่อง การวัดมูลค่ายุติธรรม ทำให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการออกมาตรฐานการบัญชีของประเทศไทย ได้ทราบถึงผลกระทบที่ต่อนักลงทุนทั่วไป ทำให้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงมาตรฐานฉบับดังกล่าว ในอนาคต จนทำให้มาตรฐานฉบับนี้สามารถนำมาปรับใช้ได้

อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับประเทศไทยอย่างแท้จริง ทั้งนี้ งานวิจัยนี้มีข้อจำกัดอยู่ด้วยกัน 4 ประการ ซึ่งอาจเป็นแนวทางให้แก่นักวิจัยในอนาคต ดังนี้

- 1) ผู้วิจัยเลือกศึกษาเฉพาะผลกระทบจากการเปิดเผยข้อมูลขาดทุนจากการวัดมูลค่ายุติธรรมเท่านั้น แต่ในความเป็นจริงกิจการก็สามารถเกิดรายการกำไรจากการวัดมูลค่ายุติธรรมได้ ดังนั้น งานวิจัยในอนาคตอาจเลือกศึกษาผลกระทบจากการเปิดเผยข้อมูลกำไรจากการวัดมูลค่ายุติธรรมกับอภินิหารณญาณของผู้ใช้งบการเงินว่าจะมีลักษณะการตัดสินใจเหมือนกันหรือไม่ อย่างไร
- 2) ผู้วิจัยเลือกศึกษาผลกระทบจากการเปิดเผยข้อมูลจากการวัดมูลค่ายุติธรรมระดับที่ 1 และระดับที่ 3 เท่านั้น งานวิจัยในอนาคตสามารถศึกษาผลกระทบจากการวัดมูลค่ายุติธรรมระดับที่ 2 เพื่อเพิ่มเติมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการตัดสินใจของผู้ใช้งบการเงิน
- 3) ผู้วิจัยเลือกศึกษาเฉพาะรายการวัดมูลค่ายุติธรรมในเงินลงทุนเมื่อขาย ซึ่งจะแสดงรายการในงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น (OCI) ในความเป็นจริงผู้ใช้งบการเงินบางคนอาจจะไม่ได้ให้ความสำคัญกับรายการที่เกิดขึ้นใน OCI เท่ากับรายการที่รวมอยู่ในงบกำไรขาดทุน ดังนั้น งานวิจัย

ในอนาคตอาจเลือกศึกษารายการเงินลงทุนเพื่อค้า ซึ่งมาตรฐานการบัญชีกำหนดให้กิจการวัดมูลค่ารายการดังกล่าวด้วยมูลค่ายุติธรรมและแสดงผลรวมอยู่ในงบกำไรขาดทุน

4) ผู้วิจัยเลือกศึกษาถึงการตัดสินใจของนักลงทุนทั่วไปเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ยังมีผู้ใช้งบการเงินกลุ่มอื่นที่มีความสำคัญต่อการออกมาตรฐานการบัญชี ดังนั้น งานวิจัยในอนาคตอาจเลือกศึกษาผู้ใช้งบการเงินกลุ่มอื่น เช่น นักลงทุนมืออาชีพ สถาบันการเงิน หรือ ผู้ให้กู้ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2557). *มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 13 เรื่อง การวัดมูลค่ายุติธรรม*.

Bleck, A., and X. W. Liu. (2007). Market Transparency and the Accounting Regime. *Journal of Accounting Research*, 45, 229–56.

Clor-Proell, S. M., C. A. Proell, and T. D. Warfield. (2014). The Effects of Presentation Salience and Measurement Subjectivity on Nonprofessional Investors' Fair Value Judgments. *Contemporary Accounting Research*, 31 (1), 45–66.

Elliott, W. B., F. D. Hodge, J. Kennedy, M. Pronk. (2007). Are M.B.A. Students a Good Proxy for Non-Professional Investors?. *The Accounting Review*, 82(1), 139–168

Frederickson, J. R., and J. S. Miller. (2004). The Effects of Pro Forma Earnings Disclosures on Analysts' and Nonprofessional Investors' Equity Valuation Judgments. *The Accounting Review*, 79 (3), 667–86.

Hirst, E. D., and P. A. Hopkins. (1998). Comprehensive income reporting and analysts' valuation judgments. *Journal of Accounting Research*, 36 (Supplement), 47–75.

Hodge, F. D., J. J. Kennedy, and L. A. Maines. (2004). Does search facilitating technology improve the transparency of financial reporting? *The Accounting Review*, 79(3), 687–701.

Joyce, E. J., R. Libby, and S. Sunder. (1992). Using the FASB's qualitative characteristics in accounting policy choices. *Journal of Accounting Research*, 20(2), 654–675.

Kadous, K., L. Koonce, and J. M. Weyer. (2012). Do Financial Statement Users Judge Relevance Based on Properties of Reliability?. *The Accounting Review*, 87(4), 1339–356.

Koonce, L., K. K. Nelson, and C. M. Shakespeare. (2011). Judging the Relevance of Fair Value for Financial Instruments. *The Accounting Review*, 86(6), 2075–098.

Leuz, C., and C. Leuz. (2010). Did Fair-Value Accounting Contribute to the Financial Crisis?. *Journal of Economic Perspectives*, 24(1), 93–118.

Zhao-Aroon, T. (2014). The Effect of Fair Value Hierarchy Disclosure on Fair Value-Relevant Judgment for Financial Instrument. Thammasat University.

Maines, L. A., and L. S. McDaniel. (2000). Effects of comprehensive-income characteristics on nonprofessional investors' judgments: The role of financial statement presentation format. *The Accounting Review*, 75(2), 179–207.

Song, C. J., W. B. Thomas, and H. Yi. (2010). Value Relevance of FAS No. 157 Fair Value Hierarchy Information and the Impact of Corporate Governance Mechanisms. *The Accounting Review*, 85(4), 1375–410.